YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
22 päivänä lokakuuta 1998 *

Yhdistetyissä asioissa C-36/97 ja C-37/97,

jotka Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Hilmar Kellinghusen

vastaan

Amt für Land- und Wasserwirtschaft Kiel,

Ministerium für ländliche Räume, Landwirtschaft, Ernährung und Tourismus des Landes Schleswig-Holsteinin osallistuessa asian käsittelyyn,

ja

Ernst-Detlef Ketelsen

vastaan

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Amt für Land- und Wasserwirtschaft Husum,

Ministerium für ländliche Räume, Landwirtschaft, Ernährung und Tourismus des Landes Schleswig-Holsteinin osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun asiassa C-36/97 tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1765/92 (EYVL L 181, s. 12) 15 artiklan 3 kohdan tulkinnasta ja pätevyydestä; ja asiassa C-37/97 naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 (EYVL L 148, s. 24) 30 a artiklan tulkinnasta ja pätevyydestä, sellaisena kuin viimeksi mainittu asetus on muutettuna naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 805/68 muuttamisesta sekä naudanlihantuottajia koskevan erityispalkkiojärjestelmän yleisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 468/87 ja emolehmien pitämistä koskevasta palkkiojärjestelmästä annetun asetuksen (ETY) N:o 1357/80 kumoamisesta 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2066/92 (EYVL L 215, s. 49),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. J. G. Kapteyn (esittelevä tuomari) sekä tuomarit G. Hirsch, G. F. Mancini, H. Ragnemalm ja R. Schintgen,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Kellinghusen ja Ketelsen, edustajanaan Schleswig-Holsteinin osavaltion maataloustuottajien liiton lakimies Stephan Gersteuer, Rendsburg,

— Amt für Land- und Wasserwirtschaft Kiel, Amt für Land- und Wasserwirtschaft Husum ja Ministerium für ländliche Räume, Landwirtschaft, Ernährung und Tourismus des Landes Schleswig-Holstein, edustajanaan asianajaja Jürgen Gündisch, Hampuri,

— Saksan hallitus, asiamiehinään liittovaltion talousministeriön ministerineuvos Ernst Röder ja saman ministeriön ylempi hallitusneuvos Bernd Kloke,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään valtion oikeudellisen neuvoston oikeudellinen apulaisneuvonantaja Ioannis Chalkias ja ulkoasiainministeriön Euroopan yhteisöjä koskevia asioita hoitavan erityisosaston oikeudellinen avustaja Elli-Markela Mamouna,

— Ruotsin hallitus (asiassa C-37/97), asiamiehenään ulkoasiainneuvos Erik Brattgård,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Jan-Peter Hix ja Lauri Railas,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Klaus-Dieter Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Kellinghusenin ja Ketelsenin, edustajanaan Stephan Gersteuer, Amt für Land- und Wasserwirtschaft Kielin, Amt für Land- und Wasserwirtschaft Husumin ja Ministerium für ländliche Räume, Landwirtschaft, Ernährung und Tourismus des Landes Schleswig-Holsteinin, edustajanaan asianajaja Jürgen Gündisch, Saksan hal-

lituksen, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön ylijohtaja Claus-Dieter Quassowski, Kreikan hallituksen, asiamiehenään Ioannis Chalkias, Ruotsin hallituksen, asiamiehenään Erik Brattgård, neuvoston, asiamiehenään Jan-Peter Hix, ja komission, asiamiehenään Klaus-Dieter Borchardt, 26.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 28.5.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht on esittänyt 18.10.1996 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 27.1.1997, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä; asiassa C-36/97 tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1765/92 (EYVL L 181, s. 12) 15 artiklan 3 kohdan tulkinnasta ja pätevyydestä; ja asiassa C-37/97 naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 (EYVL L 148, s. 24) 30 a artiklan tulkinnasta ja pätevyydestä, sellaisena kuin viimeksi mainittu asetus on muutettuna naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 805/68 muuttamisesta sekä naudanlihantuottajia koskevan erityispalkkiojärjestelmän yleisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 468/87 ja emolehmien pitämistä koskevasta palkkiojärjestelmästä annetun asetuksen (ETY) N:o 1357/80 kumoamisesta 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2066/92 (EYVL L 215, s. 49).

2 Nämä kysymykset on esitetty Kellinghusenin ja Ketelsenin Verwaltungsgerichtissa tekemien valitusten yhteydessä, jotka koskivat Amt für Land- und Wasserwirtschaft Kielin ja Amt für Land- und Wasserwirtschaft Husumin tekemiä päätöksiä maanviljelijöille myönnettävistä välittömistä tulotuista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Asetuksella N:o 1765/92 otetaan käyttöön tiettyjen peltokasvien viljelijöitä koskeva korvausjärjestelmä. Asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että yhteisön peltokasvien viljelijät voivat hakea korvausta tietyin edellytyksin.

4 Asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa tarkoitetut korvaukset on kokonaisuudessaan maksettava edunsaajille."

5 Asetuksen N:o 805/68 30 a artiklassa, sellaisena kuin se on sisällytetty kyseiseen asetukseen asetuksen N:o 2066/92 1 artiklan 5 kohdalla, säädetään seuraavaa:

"Tämän asetuksen mukaan maksettavat summat maksetaan kokonaan edunsaajille."

6 Schleswig-Holsteinin osavaltio perii hallinnollisia maksuja ja tarkastusmaksuja korvaukseksi tuottajille maksamistaan välittömistä tulotuista. Nämä maksut peritään kyseisessä osavaltiossa hallinnollisista maksuista annetun asetuksen nojalla. Asetuksen 15.15—15.17 §:ssä, jotka on lisätty 29.10.1993 annetulla asetuksella (jäljempänä asetus), hallinnolliset maksut ulotetaan koskemaan tiettyjä aloja 1.1.1994 lukien.

7 Asetuksessa säädetään seuraavaa:

"15.15 Asetuksen (ETY) N:o 1765/92 2 artiklan 1 kohdan nojalla maksettava korvaus — —

a) Perusmaksu (Saksan markkoina)

enintään 2 hehtaarin suuruisesta peltoviljelyalasta	30
2—13,51 hehtaarin suuruisesta peltoviljelyalasta	50
yli 13,51 hehtaarin suuruisesta peltoviljelyalasta	80

b) 8 artiklan 2 kohdan nojalla peltoviljelyhehtaaria kohti tehtävä korotus (Saksan markkoina), pientiloja lukuun ottamatta 3

— —

15.16 Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 4 b artiklan 1 kohdan nojalla, sellaisena kuin asetus on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2066/92, nojalla myönnettävä erityispalkkio naudanlihantuottajille — —

a) Perusmaksu (Saksan markkoina)

enintään 10 naudasta	30
10—30 naudasta	50
yli 30 naudasta	80

b) nautaa kohti tehtävä korotus (Saksan markkoina) 2

— —

15.17 Neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 4 d artiklan 1 kohdan nojalla, sellaisena kuin asetus on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 2066/92, nojalla emolehmäkarjan pitämisestä maksettava palkkio — —

a) Perusmaksu (Saksan markkoina)

enintään 10 emolehmästä	30
10—30 emolehmästä	50
yli 30 emolehmästä	80

b) emolehmää kohti tehtävä korotus (Saksan markkoina) 2".

Pääasiat

8 Amt für Land- und Wasserwirtschaft Kiel myönsi 30.9.1994, 30.11.1994 ja 31.3.1995 tekemillään päätöksillä Kellinghusenille tämän hakemuksesta korvauksia yhteensä 175 945,07 Saksan markkaa (DEM) 236,5 hehtaarin suuruiselle pinta-alalle viljakasvien, valkuaiskasvien ja öljysiementen viljelyä sekä kesannointia varten markkinointivuodelle 1994/1995. Sama viranomainen laskutti 30.9.1994 tekemällään erillisellä päätöksellä Kellinghusenilta asetuksen 15.15 §:n nojalla 788 DEM asian käsittelystä aiheutuneina kuluina, joihin sisältyi 80 DEM:n suuruinen perusmaksu ja 3 DEM:n suuruinen lisämaksu peltoviljelyhehtaaria kohti.

9 Amt für Land- und Wasserwirtschaft Husum myönsi 31.3.1995 tekemällään päätöksellä Ketelsenille tämän hakemuksesta 23 305,92 DEM:n suuruisen naudanlihantuottajille myönnettävän erityispalkkion 67 naudasta markkinointivuodelle 1994.

Sama viranomainen ilmoitti 31.3.1995 tekemällään erillisellä päätöksellä perivänsä Ketelsenilta 214 DEM asian käsittelystä aiheutuneita kuluja palkkion myöntämiseen liittyneen hallinnollisen menettelyn perusteella.

10 Vaadittuaan tuloksetta näitä maksupäätöksiä muutettaviksi Kellinghusen valitti asiasta 20.1.1995 ja Ketelsen 28.12.1995 Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichtiin.

11 Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgericht katsoo, että asetuksen 15.15—15.17 §:ssä vahvistettujen maksujen suuruutta laskettaessa on otettu riittävästi huomioon hallinnolle aiheutuneiden kustannusten määrä ja se rahallinen tai muu etuus, jonka se, jonka maksettaviksi kustannukset koituvat, hallintotoimesta saa (nk. vastaavuusperiaate). Maksujen suuruus vastaa myös kustannusten kattamista koskevaa periaatetta, jonka mukaan maksut on laskettava siten, että niistä saadut tulot kattavat toteutetuista hallintotoimista aiheutuneet kustannukset, kuitenkaan niitä ylittämättä. Verwaltungsgericht pohtii kuitenkin, onko hallinnollisten maksujen periminen yhteensopivaa asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohdan tai asetuksen N:o 805/68 30 a artiklan kanssa, sellaisena kuin viimeksi mainittu asetus on muutettuna asetuksella N:o 2066/92.

12 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella Verwaltungsgericht on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

Asia C-36/97

"1) Onko tukijärjestelmistä tiettyjen peltokasvien viljelijöille 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1765/92 (EYVL L 181, s. 12) 15 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että siinä kielletään jäsenvaltion viranomaisia perimästä hakijoilta tukihakemuksen käsittelystä aiheutuneita hallin-

nollisia kuluja, kun nämä kulut vastaavat suuruudeltaan jäsenvaltiossa yleisesti perittäviä maksuja ja ovat niin alhaisia, että niiden perimisellä ei estetä hakijaa tekemästä tukihakemusta?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä:

Onko kyseisen neuvoston asetuksen 15 artiklan 3 kohta yhteisön ylemmäntasoisen oikeussäännön eli erityisesti EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa tarkoitetun lojaliteettiperiaatteen, EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun suhteellisuusperiaatteen ja EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun toissijaisuusperiaatteen vastainen?"

Asia C-37/97

"1) Onko naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 805/68 muuttamisesta sekä naudanlihantuottajia koskevan erityispalkkiojärjestelmän yleisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 468/87 ja emolehmien pitämistä koskevasta palkkiojärjestelmästä annetun asetuksen (ETY) N:o 1357/80 kumoamisesta 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2066/92 (EYVL L 215, s. 49) 30 a artiklaa tulkittava siten, että siinä kielletään jäsenvaltion viranomaisia perimästä hakijoilta tukihakemuksen käsittelystä aiheutuneita hallinnollisia kuluja, kun nämä kulut vastaavat suuruudeltaan jäsenvaltiossa yleisesti perittäviä maksuja ja ovat niin alhaisia, että niiden perimisellä ei estetä hakijaa tekemästä tukihakemusta?

2) Jos vastaus ensimmäiseen kysymykseen on myöntävä:

Onko kyseisen neuvoston asetuksen 30 a artikla yhteisön ylemmäntasoisen oikeussäännön eli erityisesti EY:n perustamissopimuksen 5 artiklassa tarkoitetun lojaliteettiperiaatteen, EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun suhteellisuusperiaatteen ja EY:n perustamissopimuksen 3 b artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun toissijaisuusperiaatteen vastainen?"

13 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 18.3.1997 antamalla määräyksellä nämä kaksi asiaa on päätetty käsitellä yhdessä kirjallista ja suullista käsittelyä ja lopullista tuomiota varten.

Ensimmäinen kysymys

14 Pääasioiden valittajat, Saksan hallitus ja komissio katsovat, että kyseisten säännösten sanamuodon ja tarkoituksen nojalla on kiellettyä pienentää korvauksia paitsi välittömästi, myös välillisesti siten, että asianomaisilta peritään asian käsittelystä aiheutuneita kuluja.

15 Pääasioiden vastapuolet sekä Kreikan ja Ruotsin hallitukset huomauttavat sitä vastoin, ettei asian käsittelystä aiheutuneiden kulujen periminen ole kyseisten säännösten vastaista, vaan että niissä edellytetään ainoastaan, että korvaukset on maksettava kokonaisuudessaan.

16 Aluksi on todettava, että asetuksiin sisältyviä yhteisön säännöksiä on sovellettava yhdenmukaisesti kaikissa jäsenvaltioissa, ja niillä on oltava mahdollisuuksien mukaan sama oikeusvaikutus koko yhteisön alueella (ks. asia 819/79, Saksa v. komissio, tuomio 14.1.1981, Kok. 1981, s. 21, 10 kohta).

17 Asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 805/68 30 a artiklassa, sellaisena kuin viimeksi mainittu artikla on lisätty asetuksella N:o 2066/92, todetaan nimenomaisesti, että kyseiset korvaukset maksetaan "kokonaisuudessaan" tai "kokonaan" edunsaajille.

18 Lisäksi, kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa C-132/95, Jensen ja Korn- og Foderstofkompagniet, 19.5.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-2975, 59 kohta), asetuksen N:o 1765/92 toisesta perustelukappaleesta ilmenee nimenomaisesti, että korvausten tarkoituksena on korvata virallisten hintojen laskun aiheuttama tulonmenetys yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta johtuvassa uudessa tukijärjestelmässä tiettyjen peltokasvien viljelijöille. Asetuksen N:o 2066/92 kolmannen perustelukappaleen mukaan palkkiojärjestelmän tarkoituksena on antaa huomattava korvaus niistä seurauksista, joita tuottajille aiheutuu interventiohinnan pienentämisestä naudanliha-alalla.

19 Kuten komissio on perustellusti todennut, virallisten hintojen pienentämisestä aiheutuneiden tulonmenetysten korvaamista koskeva tavoite voidaan saavuttaa ainoastaan, jos korvaukset maksetaan kokonaisuudessaan niille maanviljelijöille, joihin yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen seuraukset kohdistuvat.

20 Jos jäsenvaltioiden sallittaisiin pienentävän korvausmääriä tekemällä niistä vähennyksiä tai pidättämällä niistä osia hallintokuluina, tämä johtaisi siihen, että tietyssä jäsenvaltiossa toimiville maanviljelijöille korvattaisiin tulonmenetykset eri tavalla kuin muissa jäsenvaltioissa, mikä haittaisi yhteisön oikeuden yhdenmukaista soveltamista, joka on välttämätöntä taloudellisten toimijoiden eriarvoisen kohtelun välttämiseksi (em. asia Jensen ja Korn- og Foderstofkompagniet, tuomion 49 kohta).

21 Edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohdassa ja asetuksen N:o 805/68 30 a artiklassa, sellaisena kuin viimeksi mainittu artikla on lisättynä asetuksella N:o 2066/92, kielletään kansallisia viranomaisia tekemästä vähennyksiä myönnettyihin korvauksiin tai perimästä hakemuksen käsittelystä aiheutuneita hallintokuluja, mistä on seurauksena, että tukien määrä pienenee.

22 Pääasioiden vastapuolet sekä Kreikan ja Ruotsin hallitukset toteavat sen väitteensä tueksi, jonka mukaan viimeksi mainituissa säännöksissä ei kielletä hallintokulujen vähentämistä myönnettyjen tukien määrästä, että yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt tällaisen menettelyn asiassa 233/81, Denkavit Futtermittel, 15.9.1982 antamassaan tuomiossa (Kok. 1982, s. 2933, 10 kohta), joka koski rehuseoksiksi jalostetulle rasvattomalle maidolle ja vasikoiden rehuksi tarkoitetulle rasvattomalle maitojauheelle myönnettävää tukea koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 26 päivänä heinäkuuta 1979 annetun komission asetuksen N:o 1725/79 (EYVL L 199, s. 1) 10 artiklan tulkintaa.

23 Tämän osalta on todettava, että toisin kuin asetuksessa N:o 1765/92 ja asetuksessa N:o 805/68, sellaisena kuin se on muutettuna, joissa säädetään tukien maksamisesta kokonaisuudessaan, asetuksessa N:o 1725/79 ei säädetty mitään jäsenvaltioiden tekemistä tarkastuksista aiheutuvista kuluista (ks. em. asia Denkavit Futtermittel, tuomion 7 kohta). Koska asetuksessa N:o 1725/79 ei kielletty jäsenvaltioita suorittamasta kyseisiä tarkastuksia ilmaiseksi eikä vaatimasta kyseisiltä yrityksiltä näihin tarkastuksiin liittyvien kulujen korvaamista, yhteisöjen tuomioistuin on todennut viimeksi mainitun tuomionsa 8 ja 9 kohdassa, että kyseisissä säännöksissä annettiin jäsenvaltioille mahdollisuus ratkaista tarkastusten rahoittamista koskeva kysymys.

24 Pääasioiden vastapuolet ovat tämän jälkeen väittäneet, että kyseisiä säännöksiä, jotka koskevat korvausten maksamista kokonaisuudessaan, ei voida tulkita siten, että niissä kiellettäisiin perimästä asian käsittelystä aiheutuneita kuluja, koska niitä ei ole mainittu asetusten N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 johdanto-osissa. Vastapuolten mukaan se, että tätä koskevia perusteluja ei ole annettu, puhuu tällaista tulkintaa vastaan, koska kielto periä asian käsittelystä aiheutuneita kuluja muodostaa merkittävän poikkeuksen siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan jäsenvaltioilla on oikeus vähentää hallintokustannukset.

25 Tämän osalta riittää, kun todetaan, kuten julkisasiamies on tuonut esiin ratkaisuehdotuksensa 19 kohdassa, että pääasioiden vastapuolet eivät ole millään tavoin näyttäneet toteen, että yhteisön oikeuteen sisältyisi tällainen yleinen periaate.

26 Lopuksi vastapuolet ovat väittäneet, että niiden tulkintaa tukee se seikka, ettei kaikkiin yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen yhteydessä annettuihin neuvoston asetuksiin sisälly asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohtaa tai asetuksen N:o 805/68 30 a artiklaa vastaavia säännöksiä, sellaisena kuin viimeksi mainittu artikla on lisättynä asetuksella N:o 2066/92. Ne päättelevät tästä, etteivät kyseiset säännökset ole sitovia, eivätkä ne koske asian käsittelystä aiheutuneita kuluja.

27 On huomattava, että asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohtaa ja asetuksen N:o 805/68 30 a artiklaa, sellaisena kuin se on lisättynä asetuksella N:o 2066/92, ei voida tulkita sellaisten asetusten valossa, joihin ei sisälly säännöksiä tukien maksamisesta kokonaisuudessaan tuensaajille.

28 Näin ollen myöskään tätä väitettä ei voida hyväksyä.

29 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että asetuksen N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohtaa ja asetuksen N:o 805/68 30 a artiklaa, sellaisena kuin se on lisättynä asetuksella N:o 2066/92, on tulkittava siten, että niissä kielletään jäsenvaltion viranomaisia perimästä hakijoilta tukihakemuksen käsittelystä aiheutuneita kuluja, vaikka nämä kulut vastaavat suuruudeltaan jäsenvaltiossa yleisesti perittäviä maksuja ja ovat niin alhaisia, että niiden perimisellä ei estetä hakijaa tekemästä tukihakemusta.

Toinen kysymys

30 Perustamissopimuksen 5 artiklan osalta on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioiden ja yhteisön toimielinten välisiin suhteisiin sovelletaan tämän määräyksen perusteella lojaalin yhteistyön periaatetta. Tämän periaatteen perusteella jäsenvaltioilla on velvollisuus ryhtyä kaikkiin toi-

menpiteisiin yhteisön oikeuden soveltamisen ja tehokkuuden takaamiseksi, ja yhteisön toimielimillä on vastaava velvollisuus toimia lojaalissa yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa (ks. mm. asia C-2/88 Imm., Zwartveld ym., määräys 13.7.1990, Kok. 1990, s. I-3365, 17 kohta).

31 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut tämän tuomion 19 kohdassa, asetusten N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 tarkoitus eli yhteisön hintojen pienentämisestä aiheutuneiden tulonmenetysten korvaaminen voidaan saavuttaa ainoastaan, jos korvaukset maksetaan kokonaisuudessaan niille maanviljelijöille, joihin yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen seuraukset kohdistuvat. Tällä tavoin voidaan taata, että yhteisön oikeutta sovelletaan yhdenmukaisesti ja että tuensaajia kohdellaan yhdenvertaisesti.

32 Edellä esitetystä seuraa, että neuvosto ei ole rikkonut perustamissopimuksen 5 artiklaa antaessaan kyseiset asetukset.

33 Suhteellisuusperiaatteen rikkomista koskevan väitteen osalta on tukeuduttava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan sen selvittämiseksi, onko jokin yhteisön oikeuden säännös suhteellisuusperiaatteen mukainen, on arvioitava, voidaanko säännöksellä toteutetuilla keinoilla saavuttaa tavoiteltu tulos ylittämättä sitä, mikä tuloksen saavuttamiseksi on tarpeen (ks. mm. asia C-233/94, Saksa v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 13.5.1997, Kok. 1997, s. I-2405, 54 kohta).

34 Tämän osalta riittää, kun todetaan, että asetuksissa N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 tavoiteltu tarkoitus eli yhteisön hintojen pienentämisestä aiheutuneiden tulonmenetysten korvaaminen voidaan saavuttaa ainoastaan, jos korvaukset maksetaan kokonaisuudessaan kyseisille maanviljelijöille.

35 Lopuksi on todettava toissijaisuusperiaatteen rikkomista koskevan väitteen osalta, että perustamissopimuksen 3 b artiklan toinen kohta ei ollut vielä voimassa asetusten N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 antamishetkellä, eikä tällä määräyksellä ole taannehtivia oikeusvaikutuksia.

36 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että esitettyjen kysymysten tutkinnan perusteella ei ole ilmennyt mitään sellaisia seikkoja, joilla olisi vaikutusta asetusten N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 pätevyyteen.

Oikeudenkäyntikulut

37 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan, Kreikan ja Ruotsin hallituksille sekä neuvostolle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasioiden asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Schleswig-Holsteinisches Verwaltungsgerichtin 18.10.1996 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Tukijärjestelmästä tiettyjen peltokasvien viljelijöille 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1765/92 15 artiklan 3 kohdassa ja naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta

1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 30 a artiklassa, sellaisena kuin viimeksi mainittu asetus on muutettuna naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 805/68 muuttamisesta sekä naudanlihantuottajia koskevan erityispalkkiojärjestelmän yleisistä säännöistä annetun asetuksen (ETY) N:o 468/87 ja emolehmien pitämistä koskevasta palkkiojärjestelmästä annetun asetuksen (ETY) N:o 1357/80 kumoamisesta 30 päivänä kesäkuuta 1992 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2066/92, kielletään jäsenvaltion viranomaisia perimästä hakijoilta tukihakemuksen käsittelystä aiheutuneita kuluja, vaikka nämä kulut vastaavat suuruudeltaan jäsenvaltiossa yleisesti perittäviä maksuja ja ovat niin alhaisia, että niiden perimisellä ei estetä hakijaa tekemästä tukihakemusta.

2) Esitettyjen kysymysten tutkinnan perusteella ei ole ilmennyt mitään sellaisia seikkoja, joilla olisi vaikutusta asetusten N:o 1765/92 ja N:o 2066/92 pätevyyteen.

Kapteyn Hirsch Mancini

Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä lokakuuta 1998.

R. Grass

kirjaaja

P. J. G. Kapteyn

kuudennen jaoston puheenjohtaja